

บทที่ 3

มาตรฐานการผังเมือง

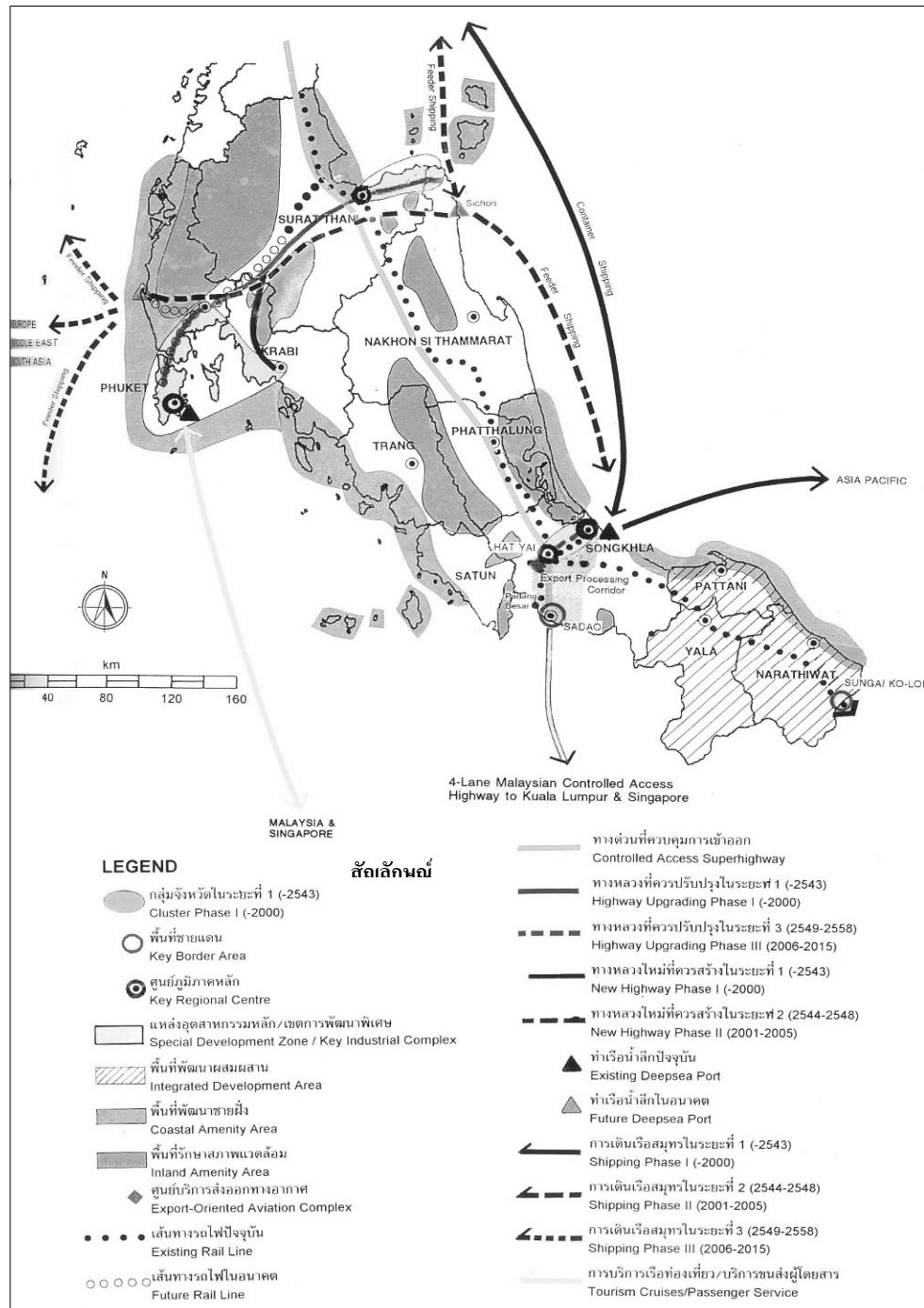
3.1 การจัดทำแผนผังทางกายภาพ

มณฑลมีการตั้งถิ่นฐาน โดยอาศัยเงื่อนไขและปัจจัยจากสภาพทางธรรมชาติและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิต และสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบการตั้งถิ่นฐานจำแนกเป็นชนบทและเมือง โดยที่ชนบทจะเป็นพื้นที่สร้างผลผลิตทางการเกษตร ในขณะที่เมืองเป็นพื้นที่ประกอบการอุตสาหกรรม การค้าและบริการ การดำเนินการเพื่อผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามเป้าหมายที่กำหนดในอนาคตจะประกอบด้วยการจัดทำแผนผังทางกายภาพตามลำดับ ดังนี้

3.1.1 ผังภาค (Regional Plan)

ผังภาค เป็นการวางผังทางกายภาพ ซึ่งประกอบด้วย แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ทั้งในเมืองและชนบท ผังภาคอาจจำแนกเป็นภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ และสามารถแยกย่อยเป็นภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ฯลฯ หรืออาจกำหนดตามทรัพยากร เช่น พื้นที่ลุ่มน้ำหรือเขตจังหวัด

การวางผังภาคจะเป็นเครื่องมือเพื่อกำหนดความสมดุลระหว่างการสงวนรักษาความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในพื้นที่ การวางผังภาคเป็นหน้าที่ส่วนท้องถิ่นต้องร่วมมือกัน

รูปที่ 3-1 ฟังภาคใต้ตอนล่าง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะวางผังจังหวัดหรือร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นๆ วางผังภาคหรืออนุภาคนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องศึกษาวิเคราะห์ถึงพื้นที่ที่จำเป็นต่อการสงวนรักษาความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ ป่าชายเลน ซึ่งเชื่อมโยงกับสภาพความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดินและน้ำ จากนั้นจึงทำการกำหนดเขตพื้นที่ป่าไม้ ป่าชายเลน ทั้งเพื่อการสงวนรักษาและเพื่อการปรับปรุงฟื้นฟูโดยการปลูกป่าไม้และป่าชายเลน ทดแทนความเสื่อมโทรมและความเสียหายที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

นอกเหนือจากพื้นที่การสงวนรักษาความอุดมสมบูรณ์ของสภาพทางธรรมชาติดังกล่าว การวางผังจังหวัด ภาค หรืออนุภาคจะต้องประมาณการจำนวนประชากรในพื้นที่จังหวัด ภาคหรืออนุภาคนั้นๆ ในอนาคตทั้งโดยการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ การเกิดและการตาย และการอพยพย้ายถิ่นซึ่งประกอบด้วยการย้ายเข้าและการย้ายออก โดยจำนวนประชากรในอนาคตจะใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบการตั้งถิ่นฐานที่ประกอบด้วยเมืองและชุมชนในระดับต่างๆ และพื้นที่ชนบทซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารและวัตถุดิบเพื่อการผลิต ตลอดจนการค้าและการบริการในเขตเมืองและชุมชน ทั้งนี้ การเชื่อมโยงระหว่างเมืองและชุมชนจำเป็นต่อการวางแผนผังด้านการคมนาคมและขนส่ง ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศให้สามารถต่อเชื่อม โยงกันทั้งภายในจังหวัด ภาคและอนุภาค และกับพื้นที่ภายนอกได้โดยสะดวก

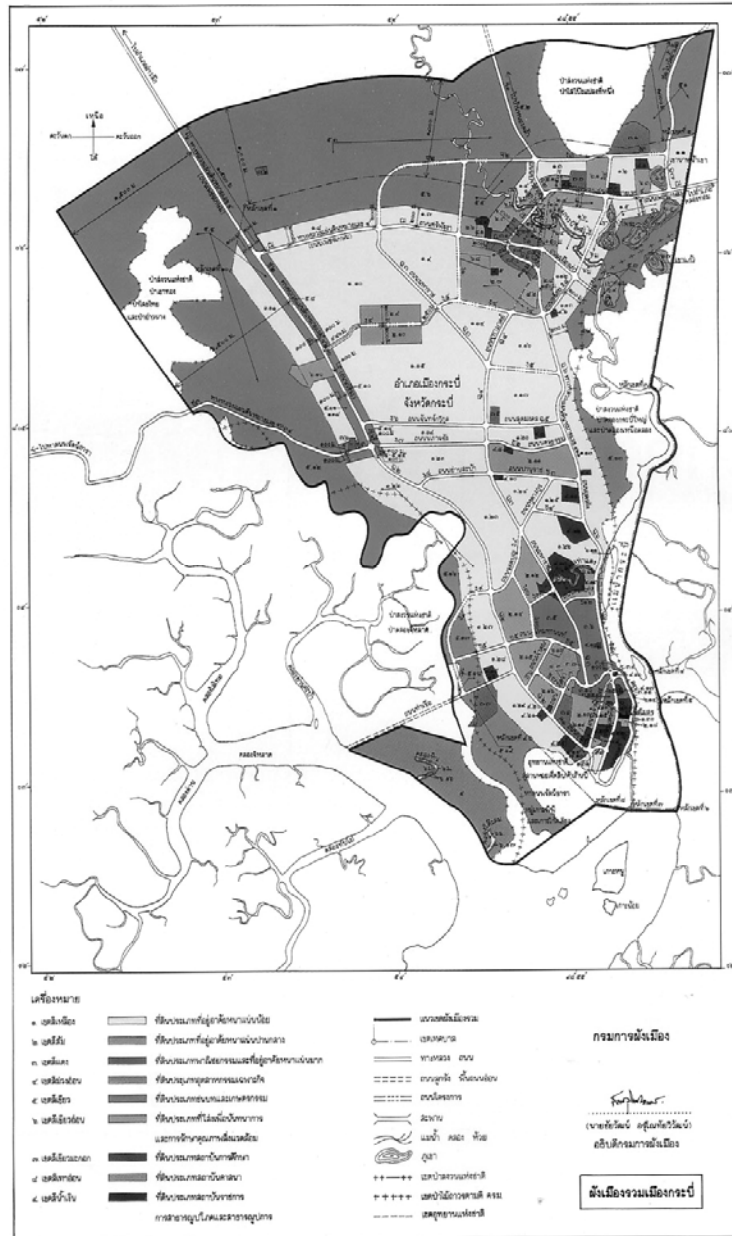
3.1.2 ผังเมือง (City Plan, Town Plan หรือ Urban Plan)

การวางผังเมือง คือการวางผังทางภาพที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่เขตเมืองและพื้นที่เขตชนบท การวางผังเมืองจะครอบคลุมถึงการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อให้ประโยชน์สูงสุด และสามารถเชื่อมโยงในแต่ละบริเวณด้วยโครงข่ายการคมนาคมและขนส่งที่มีความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย สาธารณูปโภค สาธารณูปการที่สมบูรณ์ เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท การวางผังเมืองจะเป็นการเตรียมการเพื่อรองรับความเจริญของเศรษฐกิจ สังคม และประชากรที่เพิ่มขึ้น

การวางผังเมืองจะเป็นเครื่องมือในการกำกับการเจริญเติบโตของเมือง เพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้เป็นไป โดยอาศัยอำนาจทางกฎหมายในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบกับการชี้นำด้วยการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การคมนาคมและขนส่ง ตลอดจนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็นต่างๆ จึงย่อมเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยราชการส่วนกลาง ซึ่งได้แก่ กรมโยธาธิการและผังเมือง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีสภาพความเป็นเมือง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้แก่ เทศบาล และ/หรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจดำเนินการวางผังเมืองตามกรอบการพัฒนาที่ได้กำหนดในผังจังหวัด ผังภาคหรืออนุภาค ทั้งนี้เทศบาล และ/หรือองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคตทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ การเกิดและการตาย และการเปลี่ยนแปลงจากการย้ายถิ่นทั้งการย้ายเข้า และการย้ายออก การคาดประมาณจำนวนประชากรในอนาคตหากเปรียบเทียบกับรูปแบบการตั้งถิ่นฐานตามที่กำหนดในผังจังหวัด ผังภาคหรืออนุภาค จะทำให้ทราบถึงความจำเป็นในการกระตุ้นหรือชะลอการเติบโตของเมืองเพื่อให้เมืองหรือชุมชนนั้นๆ สามารถรองรับการพัฒนาในระดับจังหวัด ภาคหรืออนุภาค ได้อย่างมีเอกภาพ

แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวง
ฉบับที่ ๓๓๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๔
ผังเมืองรวมเมืองกระบี่ (ปรับปรุงครั้งที่ ๑)

รูปที่ 3-2 ผังเมืองรวมกระบี่

จำนวนประชากรเป้าหมายในอนาคต จะใช้สำหรับการคาดคะเนลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทางเศรษฐกิจ สังคม ได้แก่ ย่านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม การบริหารปกครอง ตลอดจนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ซึ่งจะกำหนดในบริเวณพื้นที่ที่มีความเหมาะสมตาม

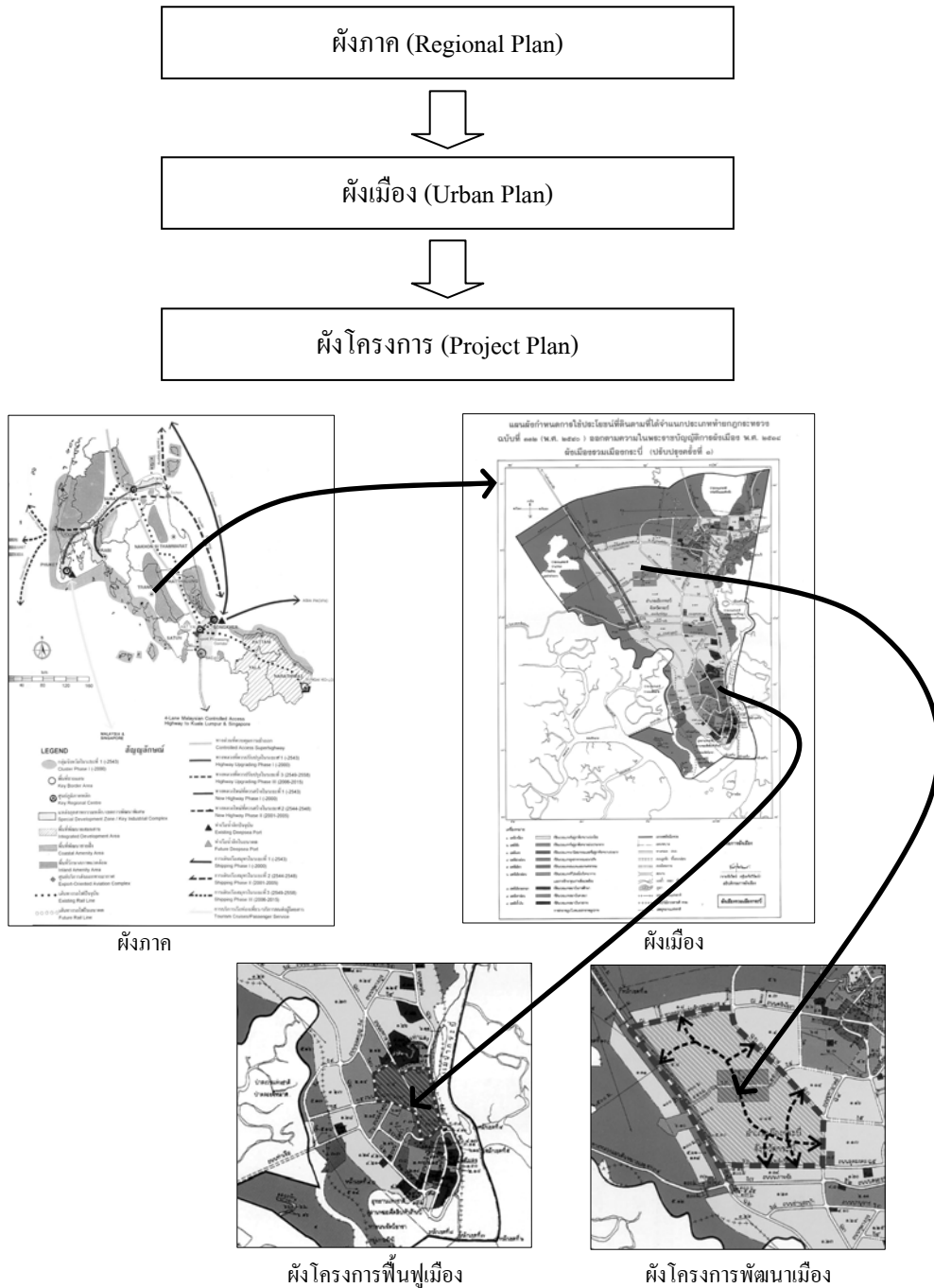
สภาพภูมิประเทศ ตลอดจนธรรมชาติและอุทกวิทยา นอกจากนี้เพื่อให้การใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละบริเวณมีการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบได้นั้น จะต้องวางผังโครงข่ายการคมนาคมขนส่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางโครงข่ายถนนสายหลัก ถนนสายรอง และถนนสายย่อยหรือถนนซอย รวมทั้งการเชื่อมโยงกับโครงข่ายการคมนาคมขนส่งในระดับจังหวัด ระดับภาคและอนุภาค ซึ่งได้แก่ โครงข่ายทางหลวงหรือทางด่วน การขนส่งระบบราง การขนส่งทางอากาศ และการขนส่งทางน้ำ เป็นต้น

3.1.3 ผังโครงการ (Project Plan)

ผังโครงการ หมายถึง แผนผังทางกายภาพเพื่อการอนุรักษ์ ปรับปรุงฟื้นฟู หรือพัฒนาพื้นที่เมืองในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เช่น การขยายบริเวณที่อยู่อาศัยย่านชานเมืองเพื่อรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น การวางและดำเนินการให้เป็นไปตามผังโครงการจึงเป็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ต่อเนื่องที่มีสภาพความเป็นเมือง รวมทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานการดำเนินการก่อสร้างโครงข่ายคมนาคมและขนส่ง ตลอดจนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการพัฒนาที่ดินและอาคารโดยการลงทุนในส่วนของภาคเอกชนให้เป็นไปตามผังโครงการ จะต้องอาศัยอำนาจทางกฎหมายในการเวนคืนหรือการจัดกรรมสิทธิ์ในที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ และความร่วมมือขององค์กรเอกชน (NGO) และความเห็นชอบของชุมชนเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน และประสานสัมพันธ์กับโครงข่ายการคมนาคมและขนส่ง รวมทั้งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการเดิมที่ได้จัดสร้างขึ้นในบริเวณพื้นที่นั้นแล้ว

เทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลควรดำเนินการวางผังโครงการขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ตามความเหมาะสม การวางผังโครงการในพื้นที่อนุรักษ์ จะเป็นการปรับปรุงสภาพโบราณวัตถุสถาน ตลอดจน การปรับปรุงภูมิทัศน์ในบริเวณพื้นที่โดยรอบ สำหรับในบริเวณพื้นที่ชุมชนเมืองที่มีสภาพแวดล้อมโทรม เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลควรวางผังโครงการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนโดยการปรับปรุงด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และการปรับปรุงอาคารและสิ่งก่อสร้างในบริเวณพื้นที่นั้น ส่วนในบริเวณพื้นที่ชานเมืองซึ่งต้องการการวางผังโครงการพัฒนาย่านที่อยู่อาศัย อาจประยุกต์ใช้เทคนิควิธีการพัฒนาเมือง เช่น การจัดรูปที่ดินในบริเวณพื้นที่นั้นๆ

ลำดับของการวางแผนกายภาพ (Physical Plan)

รูปที่ 3-3 ความเชื่อมโยงระหว่างผังภาค ผังเมืองและผังโครงการ

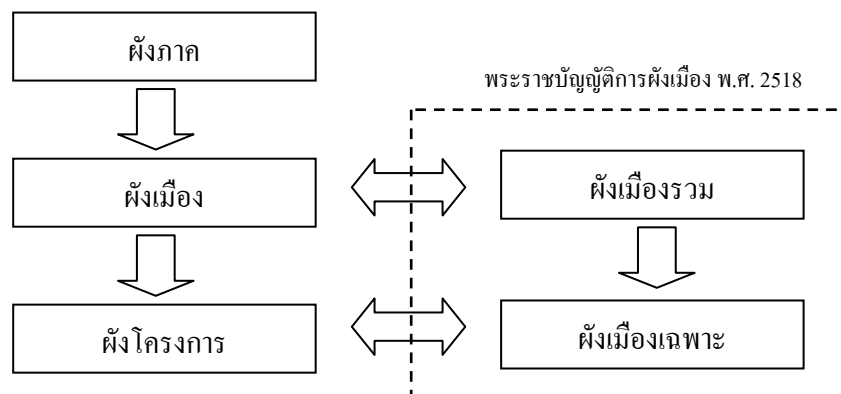
3.2 การถ่ายโอนภารกิจด้านการผังเมืองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กฎหมายผังเมือง ซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ได้กำหนดให้กรมโยธาธิการและผังเมืองร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการวางและจัดทำ “ผังเมืองรวม” และ “ผังเมืองเฉพาะ”

มาตรา 4 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ได้บัญญัติให้

ผังเมืองรวม หมายถึง แผนผัง นโยบายและโครงการรวมทั้งมาตรการควบคุมโดยทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคมและการขนส่ง การสาธารณสุขปโภค บริการสาธารณะและสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง

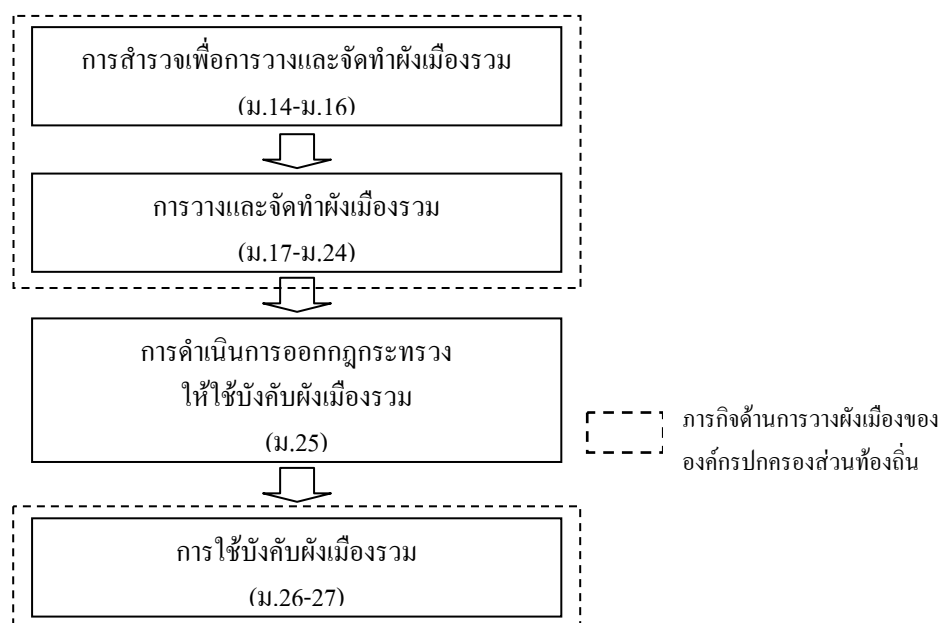
ผังเมืองเฉพาะ หมายถึง แผนผังและโครงการดำเนินการเพื่อพัฒนาหรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่ง หรือกิจการที่เกี่ยวข้อง ในเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทเพื่อประโยชน์แก่การผังเมือง

แผนภูมิ 3-1 การวางแผนผังกายภาพโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518

ภารกิจด้านการผังเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางและจัดทำผังเมืองรวมเป็นการดำเนินการโดยกรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งเป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง และมีเพียงกรุงเทพมหานครที่ได้ดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่ของตนเอง กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงได้ถ่ายโอนภารกิจด้านการผังเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางและจัดทำผังเมืองรวมเพื่อให้ เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีสภาพความเป็นเมืองให้เข้ามามีบทบาทในการวางและจัดทำ ผังเมืองรวม รวมทั้งการวางและจัดทำ ผังเมืองเฉพาะซึ่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ได้กำหนดไว้แต่เดิมให้เป็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกเหนือจากภารกิจในการวางผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาจวางและจัดทำผังจังหวัด หรือร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น ในการวางและจัดทำผังอนุภาคหรือผังภาค เพื่อให้การวางแผนผังทางกายภาพทั้งระบบเป็น การดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดซึ่งย่อมจะก่อให้เกิดเป็นการพัฒนา และเป็น ประโยชน์ต่อประชาชนอย่างสมบูรณ์

แผนภูมิ 3-2 การถ่ายโอนภารกิจด้านการวางผังเมืองตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 การวิเคราะห์ความจำเป็นหรือความเหมาะสมในการวางผังเมือง

เนื่องด้วย “การผังเมือง” ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ได้กำหนด ความหมาย “การวาง จัดทำและดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะในบริเวณเมือง และบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท เพื่อสร้างหรือพัฒนาเมือง หรือส่วนของเมืองขึ้นใหม่ที่ได้รับ ความเสียหายเพื่อให้มีหรือทำให้ดีขึ้นซึ่งสุขลักษณะ ความสะอาดสบาย ความเป็นระเบียบ ความสวยงาม การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน และสวัสดิภาพของสังคม เพื่อส่งเสริมการ เศรษฐกิจสังคมและสภาพแวดล้อม เพื่อดำรงรักษาหรือบูรณะสถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์ หรือคุณค่า ในทางศิลปกรรม สภาพปัญหาประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี หรือเพื่อบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิ ประเทศทั้งดงามหรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติ” โดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ย่อมเป็นไป

ภายใต้กรอบนโยบายการตั้งถิ่นฐานตามที่กำหนดในผังภาค และการพิจารณาถึงความจำเป็นหรือความเหมาะสมในการวางผังเมือง โดยดัชนีตัวชี้วัดทั้งทางด้านกายภาพ ด้านสังคมและประชากร และด้านเศรษฐกิจในท้องที่ต่างๆ ดังนี้

3.3.1 ดัชนีตัวชี้วัดด้านกายภาพ

ประกอบด้วย

- การมีสภาพความเป็นเมืองหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดสภาพความเป็นเมืองโดยมีอาคารและสิ่งก่อสร้างหนาแน่น
- การมีปัญหาหรือแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศทางธรรมชาติ
- การมีปัญหาการสูญเสียหรือมีแนวโน้มในการสูญเสียหรือมีความจำเป็นในการ “ดำรงรักษาหรือบูรณะ สถานที่และวัตถุที่มีประโยชน์หรือคุณค่าในทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี”
- การมีปัญหาการสูญเสียหรือมีแนวโน้มในการสูญเสีย หรือมีความจำเป็นในการ “บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิประเทศที่งดงาม หรือมีคุณค่าในทางธรรมชาติ”
- การมีความเสี่ยงต่อการเกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน และความเสียหายจากอุบัติเหตุและภัยทางธรรมชาติ

3.3.2 ดัชนีตัวชี้วัดด้านสังคมและประชากร

ประกอบด้วย

- การเป็นชุมชนเมืองขนาดกลางขึ้นไปที่มีจำนวนประชากร หรือมีแนวโน้มที่จะมีจำนวนประชากรเกินกว่า 10,000 คน
- การมีความหนาแน่นของประชากรหรือมีแนวโน้มที่จะมีความหนาแน่นของประชากรเกินกว่า 3,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร
- การมีอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรเกินกว่าร้อยละ 2.5 ต่อปีในพื้นที่หรือมีอัตราสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรทั้งจังหวัดและทั้งประเทศ

ตาราง 3-1 ดัชนีตัวชี้วัดด้านสังคมและประชากร

พ.ศ.	จำนวนประชากร (1)	ความหนาแน่น (คน/ ตร.กม.) (2)	อัตราการเพิ่มประชากร (ร้อยละต่อปี) (3)

หมายเหตุ

- (1) จำนวนประชากรทะเบียนราษฎรหรือสำมะโนประชากร
- (2) ความหนาแน่นประชากร = $\frac{\text{จำนวนประชากร}}{\text{พื้นที่}}$
- (3) อัตราการเพิ่มประชากร = $\frac{\text{จำนวนประชากรเพิ่ม}}{\text{จำนวนประชากร} \times \text{จำนวนปี}} \times 100$

3.3.3 ดัชนีตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- การมีฐานทางเศรษฐกิจในด้านอุตสาหกรรม และ/หรือการค้าและการบริการ
- การมีส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจ หรือมีแนวโน้มที่จะมีส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจในด้านอุตสาหกรรม และ/หรือการค้า และการบริการเกินกว่าร้อยละ 20 ของจังหวัด
- การมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมเกินกว่าร้อยละ 5 ต่อปี หรือมีอัตราสูงกว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัด

ตาราง 3-2 ดัชนีตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจ

พ.ศ.	อุตสาหกรรม		พาณิชย์กรรม	
	จำนวน	ร้อยละของจังหวัด	จำนวน	ร้อยละของจังหวัด

3.4 การวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.4.1 มาตรฐานด้านบุคลากร

องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ประสงค์จะวางและจัดทำผังจังหวัด หรือร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นๆ ในการวางและจัดทำผังอนุภาคหรือผังภาคควรมีบุคลากรหลัก ในด้านต่างๆ ดังนี้

ตาราง 3-3 บุคลากรหลักในการวางและจัดทำผังอนุภาคหรือผังภาค

องค์กรท้องถิ่น	บุคลากร
องค์การบริหารส่วนจังหวัด ร่วมกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นๆ	นักผังเมือง (การวางแผนภาคและเมืองมหาดำเนินการ สาขาวิชาการวางแผนภาค) นักภูมิศาสตร์ (วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์) นักเศรษฐศาสตร์ (เศรษฐศาสตร์บัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์มหภาค) วิศวกร (วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการขนส่ง) นักธรณี-อุทกวิทยา (วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาธรณีวิทยา หรืออุทกวิทยา) นักสังคมสงเคราะห์ (รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์)

เทศบาลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ต่อเนื่องของสภาพความเป็นเมือง อาจดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวม โดยมีบุคลากรหลักในด้านต่างๆ ดังนี้

ตาราง 3-4 บุคลากรหลักในการวางและจัดทำผังเมืองรวม

องค์กรท้องถิ่น	บุคลากร
เทศบาลขนาดใหญ่	- นักผังเมือง (การวางแผนภาคและเมืองมหาดำเนินการ สาขาวิชาการวางผังเมือง) - วิศวกร (วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสำรวจ) - วิศวกร (วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการขนส่ง) - วิศวกร (วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมสุขาภิบาล) - นักเศรษฐศาสตร์ (เศรษฐศาสตร์บัณฑิต) - นิติกร (นิติศาสตรบัณฑิต)
เทศบาลขนาดกลาง	- นักผังเมือง (การวางแผนภาคและเมืองมหาดำเนินการ สาขาวิชาการวางผังเมือง) - วิศวกรโยธา
เทศบาลขนาดเล็ก/ อบต.	- นักผังเมือง (การวางแผนภาคและเมืองมหาดำเนินการ สาขาวิชาการวางผังเมือง) - หรือ วิศวกรโยธา

ในการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีบุคลากรหลักในด้านต่างๆ ดังนี้

ตาราง 3-5 บุคลากรหลักในการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ

องค์กรท้องถิ่น	บุคลากร
เทศบาลขนาดใหญ่	- นักผังเมือง (สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง) - สถาปนิก (สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต) - ภูมิสถาปนิก (ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต) - วิศวกร (วิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาโยธา) - นักเศรษฐศาสตร์ (เศรษฐศาสตร์บัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์จุลภาค) - นิติกร (นิติศาสตร์บัณฑิต)
เทศบาลขนาดกลาง	- นักผังเมือง (สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง) หรือ สถาปนิก (สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต) - วิศวกร (วิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาโยธา)
เทศบาลขนาดเล็ก/ อบต.	- นักผังเมือง (สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบชุมชนเมือง) หรือ สถาปนิก (สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต) หรือ วิศวกร (วิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาโยธา)

ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจขอรับการสนับสนุนบุคลากรจากหน่วยงาน (โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบุคลากร) กรณีไม่มีบุคลากรเฉพาะด้านตามที่กำหนดไว้ตามมาตรฐานนี้

3.4.2 มาตรฐานด้านวัสดุและครุภัณฑ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะวางและจัดทำผังภาค ผังเมืองรวม หรือผังเมืองเฉพาะควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และโปรแกรมการสร้างภาพ 3 มิติ ทั้งนี้โปรแกรมที่จำเป็นต่อการใช้งานวางผังเมือง ได้แก่ MS Word ,MS Excel และ MapInfo

3.4.3 มาตรฐานด้านงบประมาณ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการวางแผนทางกายภาพในระดับต่างๆ ดังนี้

- ผังภาค   งบประมาณ   5-15   ล้านบาท
- ผังเมืองรวม   งบประมาณ   1.5-3.5   ล้านบาท
- ผังเมืองเฉพาะ   งบประมาณ   5-50   ล้านบาท (รวมการออกแบบรายละเอียด)

งบประมาณเพื่อการวางแผนทางกายภาพในระดับต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นจะประกอบด้วย ค่าจ้าง ค่าใช้สอย ค่าจัดทำแผนที่/แผนผัง ค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมาย และ ค่าดำเนินการ ภาษีมูลค่าเพิ่มและค่าประกันความเสี่ยงโดยมีความแตกต่างกรณีที่ต้องคัดกรองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเอง หรือกรณีที่ต้องคัดกรองส่วนท้องถิ่นว่าจ้างที่ปรึกษา ทั้งนี้การคัดกรองส่วนท้องถิ่น อาจใช้ขอบเขตว่าจ้างที่ปรึกษา (TOR) ของกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นมาตรฐานในการวางและจัดทำ ผังในแต่ละระดับ

3.5 มาตรฐานตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

การวางผังเมืองและการวางผังโครงการ หรือการวางและจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ โดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ได้กำหนดถึงบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนการดำเนินการ ในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อให้การวาง จัดทำ และ ดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะสามารถสนองตอบต่อการแก้ไขปัญหาและการ สะท้อนต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ประสงค์ จะวางและจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะควรพิจารณาถึงตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประกอบด้วย

- การมีจำนวนผู้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเพื่อการเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้นในท้องถิ่น
- การมีจำนวนผู้ใช้สิทธิในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของ จำนวนประชากรผู้มีสิทธิในการลงคะแนนเสียง
- การมีประชากรในท้องถิ่นเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของ จำนวนประชากรทั้งสิ้นในท้องถิ่น
- การมีจำนวนประชากรในท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนประชากรทั้งสิ้นในท้องถิ่น
- การมีองค์กรภาคประชาชน องค์กรชุมชน และองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นอย่างถาวร ในท้องถิ่น